

УДК 334.722(477)

О.О. Глущенко

Регуляторна політика стримування нелегального підприємництва в Україні

Запропоновано огляд теоретичних і практичних аспектів функціонування регуляторної політики стримування нелегального підприємництва в Україні, а також теоретико-методологічних основ і практичних рекомендацій щодо її вдосконалення.

Ключові слова: нелегальне підприємництво, тіньова економіка, регуляторна політика стримування, легалізація (відмивання), злочинні доходи, системний підхід, інститути, фінансовий моніторинг.

Активізація транснаціональної організованої економічної злочинності, яка відбувається у контексті і під впливом процесів глобалізації, потребує від міжнародного співтовариства об'єднання зусиль для ефективної протидії відповідним викликам і загрозам. Одним із найважливіших напрямів міжнародного співробітництва у зазначеній сфері є організація системної протидії легалізації (відмиванню) нелегальних доходів, яка базується на єдиних міжнародних стандартах і передбачає поєднання механізмів кримінально-правового переслідування нелегальної діяльності і фінансового моніторингу з акцентом на виявлення фінансових операцій, які пов'язані із легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних у результаті вчинення суспільно-небезпечних протиправних діянь.

Використання у нелегальній фінансово-економічній діяльності дедалі досконаліших методів, способів та технологій ставить перед спеціалістами, задіяними у сфері запобігання і протидії вказаному явищу, завдання постійного удосконалення способів і засобів стримування нелегального підприємництва. Вирішальне значення для забезпечення дієвості національної регуляторної політики стримування нелегального підприємництва і виконання відповідних міжнародних стандартів мають підготовка і послідовне підвищення кваліфікації спеціалістів у сфері фінансового моніторингу сумнівних операцій, пов'язаних із легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних нелегальним (злочинним) шляхом.

Незважаючи на те, що окремим аспектам стримування нелегального підприємництва та пов'язаного з ним феномена легалізації злочинних доходів приділено досить уваги і присвячено вагомий кількість наукових робіт, публікацій вітчизняних і зарубіжних авторів, – на практиці відчувається гострий брак досліджень, які б давали системне й актуалізоване розуміння даної проблематики.

Основним завданням даної статті є окреслення теоретичних і практичних аспектів функціонування регуляторної політики стримування нелегального підприємництва в Україні, а також теоретико-методологічних основ і практичних рекомендацій щодо її вдосконалення. Вказане завдання передбачає необхідність конкретизації та узагальнення відповідей на ряд таких питань: визначити поняття «нелегальне підприємництво»; визначити поняття «регуляторна політика стримування нелегального підприємництва»; розкрити специфіку відмивання

© О.О. Глущенко, 2009.

нелегальних доходів з позицій мікроекономічного аналізу; визначити мету інституту фінансового моніторингу з економічних позицій; удосконалити визначення фінансового моніторингу; класифікувати інформаційні важелі фінансового моніторингу; запропонувати критерії та концепцію вибору типу фінансової розвідки України з урахуванням особливостей національних соціально-економічних відносин; розширити теоретичні знання щодо чинників фінансової неспроможності (банкрутства) суб'єктів бізнесу, у першу чергу, нелегального; адаптувати модель фінансового циклу до особливостей ведення нелегального підприємництва; обґрунтувати необхідність включення у число суспільно-небезпечних протиправних діянь, які передують легалізації (відмиванню) доходів, злочинів, пов'язаних із банкрутством (статті 218, 219, 220 Кримінального кодексу України), як важливих елементів низки незаконних схем перерозподілу власності в нашій державі.

Тіньова економіка є феноменом, який досі залишається у нашій країні не визначеним нормативно. І серед її дослідників немає єдності в окресленні суті та змісту відповідного поняття. Деталізація зведеного переліку підходів до вивчення тіньової економіки наведена у працях [1–4].

На нашу думку, доцільно розрізняти окремі аспекти впливу різних компонентів тіньової економіки на економічний розвиток держави: конструктивний аспект (неформальна економіка); негативний аспект (неврахована і прихована економіки) і деструктивний аспект (нелегальна економічна діяльність). Структура тіньової економіки у розрізі її основних компонентів, їхніх сутнісних характеристик, аспектів впливу та рівнів нелегальності наведена на рисунку 1.

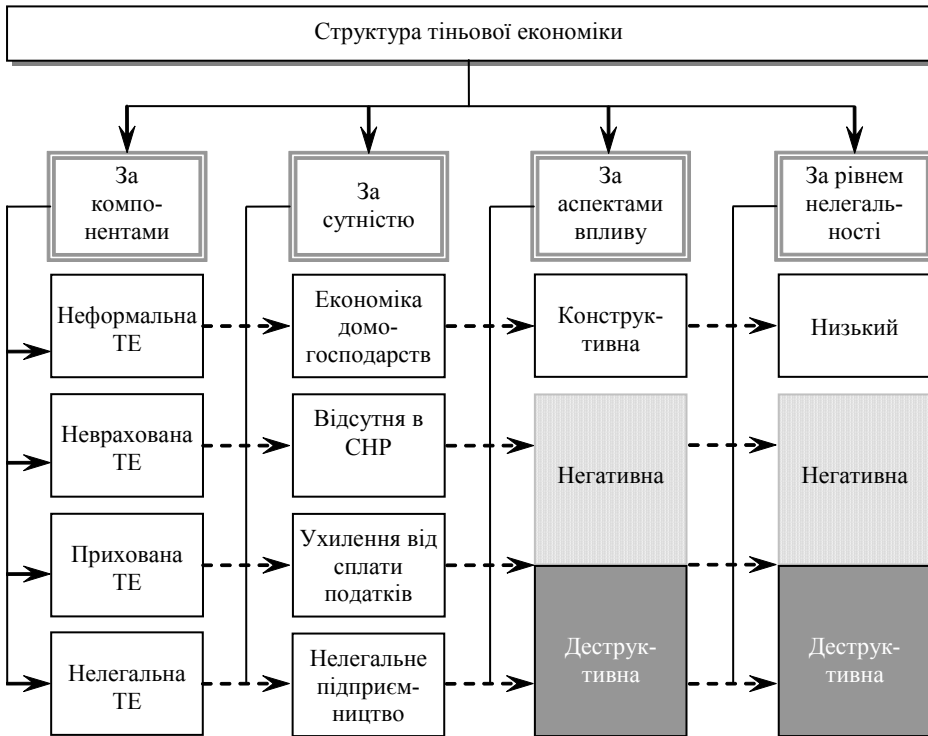

Рис. 1. Структура тіньової економіки

Виходячи із запропонованого нами аналізу структури тіньової економіки, вважаємо, що нелегальне підприємництво доцільно визначити як складову тіньового підприємництва, зміст якої зводиться до сукупності господарських операцій із виробництва та збуту нелегальних товарів, робіт і послуг. В даному контексті необхідно наголосити на тому, що основною ознакою нелегальності підприємництва є не спосіб здійснення господарських операцій (легальний чи нелегальний), а нелегальність предмета економічної діяльності суб'єкта господарювання (виробництво нелегальних товарів, виконання нелегальних робіт і надання нелегальних послуг). При цьому зазначимо, що вирішальною складовою сучасного нелегального підприємництва, з точки зору забезпечення його ефективності і максимізації загальної його корисності, є нелегальне надання послуг із відмивання доходів, одержаних у результаті нелегального підприємництва.

Моніторинг і стримування деструктивного компонента тіньової економіки, блокування і подолання елементів деструкції економічного розвитку є важливим завданням держави – одним з основних об'єктів державної регуляторної політики. З огляду на вказане, доцільно запропонувати таке визначення поняття «регуляторна політика стримування нелегального підприємництва», а саме: визначити її як сукупність форм участі держави у стримуванні нелегальної підприємницької діяльності за допомогою інститутів, важелів, методів і механізмів впливу на розвиток, виявлення та нейтралізацію деструктивних соціально-економічних явищ і процесів.

Наприкінці 1960-х років ХХ ст. виник новий напрям неінституціоналізму, пов'язаний з вивченням злочинності як економічного феномена – економічна теорія злочинності (economics of crime), окремим розділом якої стала економічна теорія організованої злочинності (economics of organized crime). У 1968 році була опублікована програмна стаття майбутнього Нобелівського лауреата Г. Беккера – «Злочин і Покарання: економічний підхід». Саме ця дата вважається датою народження економіки злочинів і покарань – одного із перспективних напрямів неінституціоналізму, покликанням якого стало дослідження нелегальної економіки і фінансів [5, 6].

Спільним знаменником наукових досліджень за напрямом «Економіка злочинів і покарань» є розгляд злочинності як різновиду ризикового бізнесу. Відповідно – що більший ризик – то менша прибутковість, а менша прибутковість нівелює стимули до скоєння злочинів. Принагідно зазначимо, що феномен легалізації (відмивання) доходів злочинного (нелегального) походження є специфічним видом сучасної нелегальної економічної діяльності, який уможливорює мінімізацію вищезокреслених ризиків злочинців у цілому і нелегальних підприємців зокрема.

На наш погляд, визначення поняття «відмивання нелегальних доходів» у термінах мікроекономічного аналізу полягає в наступному – відмивання нелегальних доходів є специфічним видом діяльності, який супроводжує будь-яку нелегальну діяльність з метою мінімізації трансакційних витрат, які виникають з огляду на той факт, що пряме використання доходів, здобутих нелегальним шляхом, збільшує ймовірність виявлення нелегальної діяльності і, з огляду на це, збільшує ймовірність інкримінації (обвинувачення і санкціонування) суб'єкта нелегальної діяльності. Вказані трансакційні витрати можуть бути мінімізовані шляхом відмивання нелегальних доходів, у розумінні маскування (приховування), яке уможливорює відділення наявних нелегальних фінансових потоків від первинного (нелегального) джерела їх походження.

Іншими словами, відмивання доходів стає необхідним щоразу, коли певний фінансовий потік купівельної спроможності є потенційним (з огляду на те, що він не може бути використаним напряму для споживання, заощадження чи інвестування, оскільки отриманий нелегально) і потребує трансформації у реальну купівельну спроможність.

Одним із проміжних наслідків запропонованого нами визначення поняття «відмивання нелегальних доходів» у термінах мікроекономічного аналізу є те, що відмивання нелегальних доходів належить до етапу розподілу результатів використання фінансових ресурсів, блокування якого знижує рівень мотивації, реінвестиційні можливості та фінансову спроможність нелегального підприємництва. Власне в цьому й полягає суть адаптації моделі фінансового циклу (яка включає чотири етапи: мобілізація, зберігання, використання фінансових ресурсів та розподіл результатів використання фінансових ресурсів) до особливостей ведення нелегального бізнесу.

В Україні функціонування системи стримування відмивання нелегальних доходів пов'язане насамперед із дворівневим інститутом фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії відмиванню нелегальних доходів. З огляду на вказане, доцільно зазначити, що аналіз даного інституту з позицій економічного підходу залишається у тіні різноманітних правових підходів до його вивчення, визначення і позиціонування, суть яких детальніше розкрито в джерелах [7–12].

У термінології, закріпленій у законодавстві України з питань фінансового моніторингу, можна простежити чітко виражену інформаційну складову, покладену в основу створення та функціонування національного інституту фінансового моніторингу (Інформаційно-аналітична система Держфінмоніторингу України, Єдина державна інформаційна система у сфері фінансового моніторингу, обмін інформацією, інформаційний супровід, збір, обробка і аналіз інформації тощо). Зважаючи на вказане, пропонуємо використати інформаційний підхід до удосконалення визначення поняття «фінансовий моніторинг» з урахуванням відомих підходів до визначення поняття «інформація» (у першу чергу – функціонально-кібернетичного підходу), суть яких відображена у працях [13–15].

У межах функціонально-кібернетичної концепції інформації ключовим принципом є принцип нерозривного зв'язку (єдності) інформації з управлінням. Розглядаючи категорію «управління» з точки зору фінансів (як наукової дисципліни), необхідно підкреслити, що управління взагалі і управління державою зокрема пов'язане з розподілом. Розподіляють права й обов'язки, час, простір (територію), матеріальні та фінансові ресурси тощо. Тому не випадково функції управління синтезуються у функціях фінансів (рис. 2).

Розподіл і перерозподіл вартості ВВП може відбуватися як у результаті легальної діяльності господарюючих суб'єктів, так і в результаті вчинення різного роду нелегальних діянь – шахрайства (у тому числі з фінансовими ресурсами), привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем, ухилення від сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, фіктивного банкрутства тощо. Наведений аргумент є одним із ключових аспектів необхідності повсякчасної реалізації ще однієї фундаментальної функції фінансів – контрольної. Зазначимо, що дія інституту фінансового моніторингу функціонально зосереджена на реалізації саме контрольної функції фінансів.

Зважаючи на вищевикладене, на наш погляд, доцільно запропонувати якісно відмінне (від наведених у спеціальній правничій літературі) визначення поняття

Функції фінансів	Розподільча					Контрольна			
Функції управління	Планування і прогнозування	Організація	Координація	Стимулювання і мотивація	Регулювання	Облік	Аналіз	Контроль	Оцінка

Рис. 2. Функціональний синтез фінансів та управління [16, с. 41]

«фінансовий моніторинг», а саме: фінансовий моніторинг – це система використання інформаційних важелів стримування відмивання нелегальних доходів. У свою чергу, інформаційним важелем будемо вважати інформацію у формі обробленого та узагальненого інформаційного продукту, реакція на який стримує або стимулює певні дії. З урахуванням вищевказаного, пропонуємо класифікувати інформаційні важелі фінансового моніторингу за ознаками, наведеними на рисунку 3:

Теорія хаосу і складності є новою науковою парадигмою, холістичною за своєю суттю, згідно з якою, системи перебувають у постійному русі, у взаємодії із зовнішнім середовищем, у постійному процесі переробки інформації і реагування на сигнали зворотного зв'язку. Понятійний інструментарій теорії складності можна окреслити, визначивши його складові: чутливість до початкових умов;

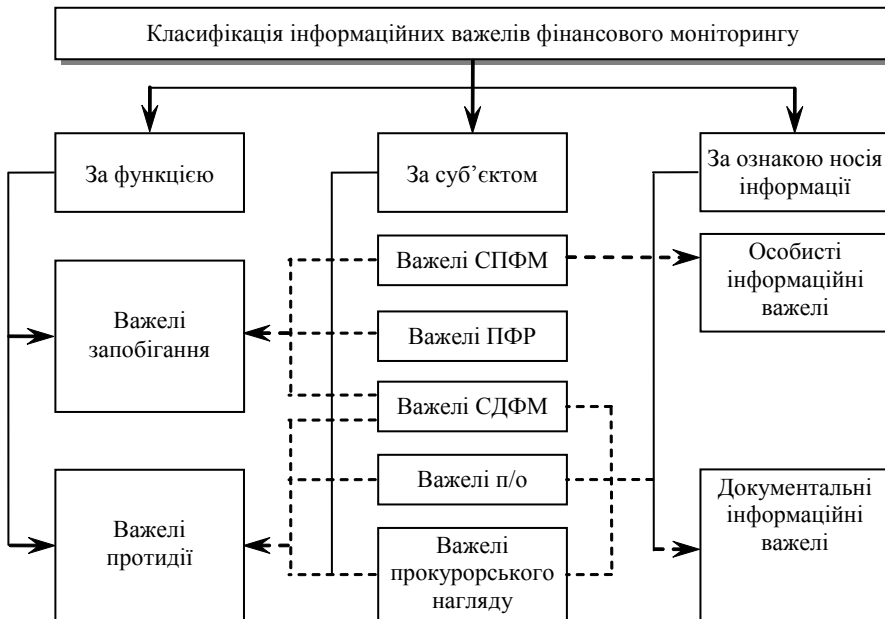

Рис. 3. Класифікація інформаційних важелів фінансового моніторингу [17].

дивні атрактори; самоподібність (фрактальність); самоорганізацію; межу хаосу і горбистий ландшафт [18].

Американський вчений-біолог, дослідник складних систем – Сьюарт Алан Кауфман є автором концепції «горбистого ландшафту». В основі даної концепції лежить розуміння того, що відкриті системи живуть тільки завдяки середовищу, яке в свою чергу складається з інших систем. Кауфман уявляв середовище існування систем як горбистий ландшафт, географія якого є непередбачуваною для кожної із систем. Кожен із горбів ландшафту, який символізує високу ефективність конкретної системи, відділений від іншого горба низинами, які символізують неефективність, нестабільність, деструктивні дисфункції і дисбаланс.

Рисунок 4 наочно ілюструє, як нелегальне підприємництво, будучи системою, ефективність функціонування якої виражається максимізацією функції очікуваної корисності використання відмитих нелегальних доходів, проходить стадії від одержання максимальної корисності до нульової і від'ємної корисності відмивання нелегальних доходів. Дана динаміка, будучи негативною для нелегального підприємництва як системи, є позитивною для інституту фінансового моніторингу як системи.

Національний інститут фінансового моніторингу є складною системою, елементами якої є системи нижчого рівня, злагоджена взаємодія яких спричинює зростання вартості послуг із відмивання нелегальних доходів для суб'єктів нелегального підприємництва (фактор c), своєчасне виявлення, арешт, конфіскацію та інші способи санкціонування інкримінованої нелегальної діяльності (фактор t), зростання ймовірності виявлення та інкримінації діяльності із відмивання доходів вказаних суб'єктів (фактор ρ).

Узагальнивши бачення фінансового моніторингу на основі синтезу теорії асиметричної інформації та «ландшафтної» концепції теорії складності, ми запро-

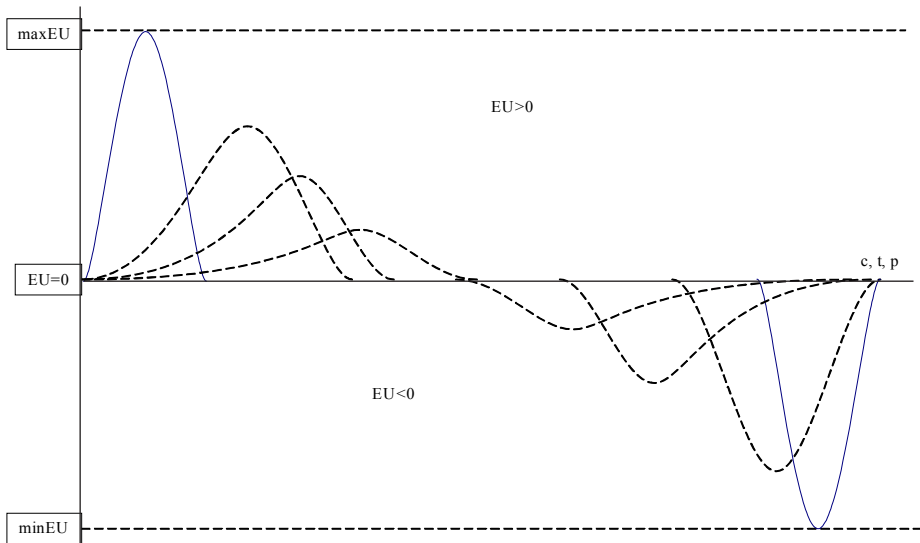

Рис. 4. Концепція «горбистого ландшафту» Кауфмана в контексті запобігання та протидії відмиванню злочинних доходів

понували визначення мети фінансового моніторингу з економічних позицій – подолання ситуації асиметричної інформації, яка уможлиблює ведення нелегального бізнесу та забезпечує йому низку конкурентних переваг.

Організуючи роботу національного інституту фінансового моніторингу, серцевиною якого є спеціально уповноважений орган зі статусом підрозділу фінансової розвідки (ПФР), держави, як правило, вибирають одну із чотирьох основних його моделей (типів): адміністративно-аналітичний тип ПФР; правоохоронний тип ПФР; судовий або прокурорський тип ПФР; змішаний (гібридний) тип ПФР. Детальніше суть, переваги і недоліки кожного типу ПФР розкриті у працях [19, 20].

Національний ПФР є адміністративно-аналітичним типом ПФР. Не заглиблюючись у деталі, слід наголосити на тому, що ПФР адміністративно-аналітичного типу найкраще організовувати і розбудовувати у країнах з усталеними формальними і неформальними інститутами, які регулюють взаємовідносини індивідів між собою та індивідів з державою. Мова йде про високий рівень самосвідомості та громадянської свідомості суб'єктів ринку, а також про повагу до традицій доброчесності і віджилантизму.

ПФР змішаного (гібридного) типу різною мірою поєднують у собі характеристики трьох інших вищевказаних типів ПФР. По суті, дана модель ПФР є спробою поєднання в одній організації переваг різних типів ПФР.

Оптимальний вибір організаційної форми (типу) ПФР має враховувати культурні особливості і реалії соціально-економічних відносин країни, а також її правові і правоохоронні традиції. У зв'язку з цим, необхідно чітко визначити той базовий перелік критеріїв, який матиме вирішальне значення для прийняття рішення щодо вибору або щодо необхідності корекції існуючого типу ПФР. На нашу думку, такий перелік критеріїв можна подати у вигляді нижченаведених запитань:

1. Чи буде даний тип ПФР володіти необхідною компетенцією для аналізу підозрілих фінансових операцій з урахуванням специфіки діяльності різних категорій суб'єктів первинного фінансового моніторингу (СПФМ) – існуючих і потенційних?
2. Чи достатніми є можливості даного типу ПФР в оперативному отриманні додаткової інформації про підозрілі фінансові операції у рамках проведення їхнього аналізу?
3. Якою є специфіка взаємовідносин між існуючим і пропонованим типами ПФР і суб'єктами первинного фінансового моніторингу (у першу чергу з фінансовим сегментом СПФМ)? Як можна покращити дані взаємовідносини?
4. Чи володітиме пропонований тип ПФР реальними правовими повноваженнями, технічними можливостями і адекватним досвідом для забезпечення комплексного, цілеспрямованого і оперативного відпрацювання підозрілих щодо відмивання нелегальних доходів фінансових операцій, внутрішньої і міжнародної взаємодії?
5. Чи дозволить права база, якою керуватиметься пропонований тип ПФР, брати участь у співробітництві з іноземними ПФР інших типів, а також здійснювати оперативний обмін інформацією (надсилати запити до ПФР інших держав і отримувати від них запити про надання відповідної інформації)?

Незаангажована відповідь на запропонований критеріальний запитальник, а також інформація про переваги і недоліки кожного типу ПФР дає змогу зробити висновок про необхідність зміни типу ПФР України з адміністративно-аналітичного на гібридний (адміністративно-правоохоронний). Разом з тим адміністративно-аналітичні складові національного ПФР мають залишитися базовими з доповненням їх перевагами ПФР правоохоронного типу.

Ще однією гранично важливою складовою удосконалення інституту фінансового моніторингу України має стати включення до складу предикатних («тих, які передують») відмиванню злочинів, пов'язаних із банкрутством – фіктивне банкрутство, доведення до банкрутства, приховування стійкої фінансової неспроможності (статті 218, 219, 220 Кримінального кодексу України) як важливих елементів низки злочинних схем перерозподілу власності в нашій державі. Основні аргументи на користь вказаних змін законодавства: 1) високий рівень рейдерської активності в Україні; тобто неусталеність базового інституту ринкової економіки – права приватної власності; 2) зарубіжний досвід.

Наслідком фіктивного банкрутства і доведення до банкрутства приховування стійкої фінансової неспроможності є завдання значної матеріальної шкоди, як кредиторам, так і державі. Окрім того, вказані механізми злочинної діяльності активно використовуються організованою економічною злочинністю в операціях із легалізації (відмивання) злочинних доходів на етапах, які передують інтеграції відмитих коштів у легальну економіку, метою яких є маскування слідів розміщення і розшарування злочинних доходів. Наслідками фіктивного банкрутства і доведення до банкрутства можуть стати:

- перерозподіл власності на користь господарюючих суб'єктів, підконтрольних кримінальним структурам, та збиток для легальних економічних агентів;
- перерозподіл легального бізнесу (клієнтів, замовлень), активів, матеріальних і фінансових потоків, ринкових ніш на користь господарюючих суб'єктів, підконтрольних кримінальним структурам;
- перенесення ризиків (кредитного, відсоткового, страхового, ліквідності, операційного, ринкового) з одних господарюючих суб'єктів, підконтрольних кримінальним структурам, на інші – ті, які умисно доводяться до банкрутства;
- перенесення затрат і концентрація витрат (у т.ч. зі сплати податків, зборів та ін. обов'язкових платежів) від одних господарюючих суб'єктів, підконтрольних кримінальним структурам, на інші – ті, які умисно доводяться до банкрутства.

Вищеперелічені наслідки, окрім того, що зумовлюють понесення збитків в особливо великих розмірах легальними господарюючими суб'єктами і державою, з іншого боку, є передумовою і стимулом для суб'єктів кримінальних діянь, зважаючи на те, що передбачене у кримінальному законодавстві покарання за вказані діяння не перевищує двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або трирічного терміну позбавлення волі. Така санкція є неспівмірно низькою для того, щоб бути дієвою, з одного боку, та недостатньою для віднесення вказаних протиправних діянь до категорії тих, що передують легалізації (відмиванню) злочинних доходів. Іншими словами, сьогодні в Україні склалася ситуація, за якої доходи, одержані злочинцями внаслідок фіктивного банкрутства суб'єкта господарювання або ж внаслідок доведення його до банкрутства, не визнаються у судовому порядку, з вищенаведених підстав, такими, що є предметом злочину, пов'язаного із наступною легалізацією цих доходів.

На нашу думку, штрафні санкції за фіктивне банкрутство, доведення до банкрутства приховування стійкої фінансової неспроможності мають відповідати розмірам оцінених збитків, нанесених усім кредиторам і державі, а неспроможність суб'єкта вказаних кримінальних діянь повернути завдані збитки має передбачати покарання у вигляді позбавлення волі на строк, який перевищуватиме поріг предикатності (нині це 3 роки) з метою уможливлення проведення фінансових розслідувань, пов'язаних із виявленням, арештом та конфіскацією відповідних злочинних доходів на етапі їхньої легалізації (відмивання).

Здійснено науково-теоретичне узагальнення та запропоновано актуальні шляхи удосконалення державної регуляторної політики стримування нелегального підприємництва в Україні як важливого чинника декриміналізації вітчизняної системи господарювання, зміцнення конкурентної позиції національної економіки в умовах глобалізації та поліпшення міжнародного іміджу нашої держави.

Список використаних джерел

1. Тіньова економіка: сутність, особливості та шляхи легалізації / [Варналій З.С., Гончарук А.Я., Жаліло Я.А. та ін.]; за ред. З.С. Варналія, Нац. ін-т стратег. дослідж. – К., 2006. – 574 с. – С. 25-89.
2. Теневая экономика: [учебное пособие для вузов] / [Кикоть В.Я., Ковалев С.Н., Латов Ю.В. и др.]; под ред. В.Я. Кикотя. – М.: Норма, 2006. – 336 с. – С. 11-55.
3. Голованов Н.М. Теневая экономика и легализация преступных доходов. / Н.М. Голованов, В.Е. Перекислов, В.А. Фадеев. – СПб.: Питер, 2003. – 303 с. – С. 9-46.
4. Антипов В.І. Тіньова економіка та економічна злочинність: світові тенденції, українські реалії та правові засоби контролю (теоретико-методологічне узагальнення). / В.І. Антипов. – Вінниця: ДП ДКФ, 2006. – 1040 с. – С. 26-33
5. Латов Ю.В. Экономика преступлений и наказаний: тридцатилетний юбилей / Ю.В. Латов // Истоки. – Вып. №4. – М.: ГУ-ВШЭ, 2000. – С. 228–270.
6. Becker G. Crime and Punishment: An Economic Approach // Journal of Political Economy. – 1968. – Vol.76. – №2. – P. 169–217.
7. Зубков В.А. Российская Федерация в международной системе противодействия легализации (отмыванию) преступных доходов и финансированию терроризма. / В.А. Зубков, С.К. Осипов. – М.: Спецкнига, 2007. – 752 с.
8. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом: Закон України від 28.11.2002 р. за №249-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №1. – Ст. 2.
9. Про внесення змін до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом»: Проект Закону від 19.08.2008 р. за №3062 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу до проекту Закону: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=33147.
10. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [Бусел В.Т., Васи́лега-Дерибас М.Д., Дмитрієв О.В. та ін.]; за ред. В.Т. Бусела. – К.: Ірпінь: Перун, 2005. – 1728 с.
11. Про затвердження Порядку проведення внутрішнього фінансового моніторингу суб'єктами господарювання, що провадять господарську діяльність з

- організації та утримання казино, інших гральних закладів, і ломбардами: Постанова КМУ від 20 листопада 2003 р. № 1800 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 47. – Ст. 2441.
12. Протидія легалізації злочинних доходів і фінансуванню тероризму / [Гуржій С.Г., Ключке С.М., Кірсанов В.М. та ін.]; Держ. ком. фін. моніторингу України. – К.: Такі справи, 2008. – 560 с.
 13. Відкрита багатомовна Інтернет – енциклопедія. Поняття «інформація» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <http://uk.wikipedia.org>.
 14. Энциклопедия кибернетики [в 2-х т.] / [Глушков В.М., Амосов Н.М., Артеменко И.А. и др.]; под ред. В.М. Глушкова. – К.: Главная редакция УСЭ. – Том 1. – 1974. – 608 с.
 15. Винер Н. Кибернетика, или управление и связь в животном и машине [2-е издание] / Н. Винер. – М.: Наука; Главная ред. изд. для зарубежных стран, 1983. – 344 с.
 16. Фінанси в трансформаційній економіці України: [навч. посібник] / за ред. М.І. Крупки. – Львів: Вид. центр Львівс. нац. ун-ту ім. Ів. Франка, 2007. – 614 с.
 17. Глущенко О.О. Зміст та функції фінансового моніторингу у сфері декриміналізації національної економіки / О.О. Глущенко; Кримський інститут бізнесу. – Сімферополь, 2008. – С. 283–285.
 18. Бородкин Л.И. Бифуркации в процессах эволюции природы и общества: общее и особенное в оценке И. Пригожина / Л.И. Бородкин // Информационный бюллетень ассоциации «История и компьютер». – 2002. – № 29 // [Електронний ресурс] – Режим доступу до документа: <http://kleio.asu.ru/aik/bullet/29/20.html>.
 19. Schott P.A. Comprehensive Reference Guide to AML/CFT / Schott P.A.; Second Edition. Washington: World Bank and International Monetary Fund. – 2005. – P.292.
 20. Вахания В.В. Финансовые разведки мира / В.В. Вахания. – М.: ЗАО Юстицинформ, 2007. – 215 с.

Глущенко А.А. Регуляторная политика сдерживания нелегального предпринимательства в Украине.

Предложено обозрение теоретических и практических аспектов функционирования регуляторной политики сдерживания нелегального предпринимательства в Украине, а также теоретико-методологических основ и практических рекомендаций по ее совершенствованию.

Ключевые слова: нелегальное предпринимательство, теневая экономика, регуляторная политика сдерживания, легализация (отмывание), преступные доходы, системный подход, институты, финансовый мониторинг.

Glushchenko O.O. Regulator Containment Policy of Illegal Entrepreneurship in Ukraine

The review of theoretical and practical aspects of regulator containment policy of illegal entrepreneurship functioning in Ukraine, and also theoretical-methodological bases and practical recommendations of its improvement has been offered.

Key words: illegal entrepreneurship, shadow economy, regulator containment policy, legalisation (laundering), proceeds of crime, system approach, institutes, financial monitoring.

Надійшло 13.01.2009 р.